

Ο Ιησούς από τη Ναζαρέτ

Το νέο βιβλίο του πάπα Βενεδίκτου 16^{ου}

Κεφάλαιο 3^ο Το Ευαγγέλιο της Βασιλείας του Θεού *

«Ευαγγέλιο» σημαίνει για τους ευαγγελιστές ένα μήνυμα με κύρος που δεν είναι απλά λόγος αλλά πραγματικότητα. Το κεντρικό περιεχόμενο του Ευαγγελίου είναι ότι πλησίασε η Βασιλεία του Θεού. Ο ίδιος ο Ιησούς είναι η Βασιλεία η οποία είναι ένα πρόσωπο. Η έκφραση «Βασιλεία του Θεού» είναι μια κρυμμένη χριστολογία.

Αν με το άγγελμα της Βασιλείας εννοείται μια ουδέτερη γενική θεώρηση οικουμενικά αποδεκτή τότε δε χρειάζεται η ιεραποστολή. Αν το άγγελμα της Βασιλείας έχει πρακτικό περιεχόμενο η γενικόλογη ευχή της δικαιοσύνης και της ειρήνης «αποδεικνύεται ότι ο Θεός έχει χαθεί και τα πάντα στρέφονται γύρω από τον άνθρωπο. Ο σεβασμός για τις θρησκευτικές παραδόσεις είναι μόνο φαινομενικός. Η πίστη και οι θρησκείες αποκτούν τους ίδιους στόχους με την πολιτική. Μόνο η τακτοποίηση του κόσμου μετρά. Η θρησκεία έχει αξία στο βαθμό που μπορεί να επικουρήσει σ' αυτό το στόχο» (σ. 70). Ο Ιησούς όμως κήρυξε τη Βασιλεία του Θεού όχι μια αόριστη βασιλεία.

«Πάντα ο Ιησούς ομιλεί ως Υιός, πάντα στο υπόβαθρο του κηρύγματός του βρίσκεται η σχέση του Πατέρα με τον Υιό. Στο κήρυγμα του Ιησού είναι πάντοτε ζωτικής σημασίας ο λόγος για το Θεό. Ακριβώς επειδή ο Ιησούς είναι ο ίδιος Θεός – ο Υιός – γι' αυτό ολόκληρο το κήρυγμά του αποτελεί αγγελία του δικού του μυστηρίου, Χριστολογία δηλ. λόγος για την παρουσία του Θεού στην πράξη και στην ύπαρξή Του» (σ. 77). Ο Ιησούς των Συνοπτικών υποδεικνύει ότι το μυστήριο της ένωσής του με τον Πατέρα είναι πάντοτε παρόν και καθορίζει τα πάντα, παραμένει όμως κρυμμένο κάτω από την ανθρώπινη φύση του (σ. 217).

Κεφάλαιο 4^ο Η επί του Όρους Ομιλία

Με την επί του Όρους Ομιλία ο Ματθαίος μας παρουσιάζει τον Ιησού ως το νέο Μωυσή (σ. 80). Ο Ιησούς λαμβάνει θέση στην «έδρα» του όρους και διδάσκει ως διδάσκαλος του Ισραήλ και της ανθρωπότητας. Όποιος ακούει και αποδέχεται μπορεί να γίνει μαθητής. Αυτό που μετράει στο εξής για τη μαθητεία είναι η ακρόαση και η ακολουθία, όχι η καταγωγή.

Το όρος είναι ο τόπος προσευχής του Ιησού και ακριβώς γι' αυτό είναι και ο τόπος της διδασχής του: η διδασκαλία προέρχεται από την ενδόμυχη κοινωνία με τον Πατέρα. Η ισχύς του Θεού αποκαλύπτεται τώρα στην πραότητα, το μεγαλείο του στην απλότητα και την εγγύτητα Του.

Η επί του Όρους Ομιλία είναι η καινούργια Τορά που φέρνει ο Ιησούς. Για την κατανόηση της διδασκαλία αυτής χρειάζεται η βύθιση στην κοινωνία με τον Πατέρα, η μαθητεία στον Ιησού. Μόνο ο άνθρωπος που έχει συμφιλιωθεί με το Θεό μπορεί να ομοιοήσει και να συμφωνήσει με τον εαυτό του και μόνο αυτός μπορεί κατόπιν να ειρηνεύσει το περιβάλλον του και τον κόσμο (σ. 97).

Ο συγγραφέας αναλύει τρία εδάφια της Ομιλίας: τους Μακαρισμούς, την Τορά του Ιησού, το Πάτερ Ημών.

«Στους **Μακαρισμούς**» ο Ιησούς ενδυναμώνει το δεύτερο μέρος του Δεκάλογου. Οι Μακαρισμοί είναι επαγγελίες στις οποίες αποτυπώνεται η καινούργια εικόνα του κόσμου και του ανθρώπου που αποκαλύπτει ο Ιησούς και οι οποίες εισηγούνται την ανατροπή των αξιών. Είναι εσχατολογικές υποσχέσεις. «*Αν ο άνθρωπος αρχίσει να θεωρεί και να βιώνει τα πάντα από την προοπτική του Θεού, όταν βρίσκεται σε κοινή πορεία με τον Ιησού, τότε ζει βάσει καινούργιων κριτηρίων. Τότε γίνεται παρόν κάτι από το έσχατο, το ερχόμενο. Ξεκινώντας από τον Ιησού εισέρχεται η χαρά στη δοκιμασία*» (σ. 85) Μακάριος σημαίνει ευτυχής. Οι άγιοι είναι οι αληθινοί ερμηνευτές της Αγίας Γραφής. Το τι σημαίνει κάθε λέξη της κατανοείται κυρίως από εκείνους που έχουν συγκλονιστεί από αυτήν και τη βιώνουν. Η Γραφή εμπεριέχει παντού ένα δυναμικό στοιχείο που σχετίζεται με το μέλλον και αποθησαυρίζεται πρώτα μέσα από την εμπειρία και το πάθος των λόγων της (σ. 91).

Με ζωντανό το παράδειγμα του Παύλου, οι μακαρισμοί γίνονται βιωματική εμπειρία. Στους κήρυκες του Ευαγγελίου ο Ιησούς συνεχίζει να υποφέρει αν και είναι ο Αναστημένος. Όπως γράφει ο Ιωάννης ο Σταυρός γίνεται τόπος δόξας, επαφής με το Θεό που είναι Αγάπη. Παύλος και Ιωάννης καταδεικνύουν ότι οι Μακαρισμοί εκφράζουν την μαθητεία στον Ιησού και τη σχέση του μαθητή με το μυστήριο του Ιησού (σ. 87). Η αφήγηση του Μτ ουσιαστικά αποτελεί την κρυμμένη εσωτερική «βιογραφία» του Ιησού.

«*Σίγουρα οι μακαρισμοί αντιπαρατίθενται στο αυθόρμητο αίσθημα της ύπαρξης, στη πείνα και στη δίψα μας για ζωή. Απαιτούν επιστροφή από την ενστικτώδη κατεύθυνση στην οποία εμείς θα θέλαμε να βαδίσουμε. Αλλά σε αυτή την επιστροφή αναδεικνύεται το καθαρό και το ανώτερο, η ύπαρξή μας προδιαθέεται με τον ορθό τρόπο*» (σ. 108).

Η Τορά του Χριστού είναι εντελώς καινή κι ακριβώς γι' αυτό πληρώνει την Τορά του Μωυσή. Η εκ νέου ανάγνωση του Νόμου τονίζει την μέγιστη πιστότητα και την απόλυτη συνέχεια. Αυτός ο τρόπος ανάγνωση και διδασκαλία του Ιησού δημιούργησε έκπληξη στους ακροατές του.

Η Τορά του Μεσσία είναι ένας διάλογος που ανοίγει ο Ιησούς με το Μωυσή, με την παράδοση του Ισραήλ. Ο Ratzinger επιλέγει να καθίσει ως ακροατής του Ιησού όπως ο ραβίνος Jacob Neusner και να παρακολουθήσει τη συζήτηση του Ιησού με τον Neusner. Μ' αυτό τον τρόπο θα καταλάβει τι είναι αυθεντικά εβραϊκό και τι ανήκει στο μυστήριο του Ιησού. Ο Neusner συγκρίνει την Επί του Όρους Ομιλία με την Παλαιά Διαθήκη και τις ραβινικές παραδόσεις του Mishnah και του Talmud. «*Ο διάλογος με τον Ιησού καταδεικνύει πως η πίστη στο λόγο του Θεού παρόντα στην Αγία Γραφή, εκσυγχρονίζει τα βιβλικά τους καιρούς: με αφετηρία την Αγία Γραφή ο ραβίνος μπορεί να εισέλθει στο σήμερα του Ιησού και με αφετηρία τη Γραφή ο Ιησούς έρχεται στο δικό μας σήμερα*» (σ. 113). Το κεντρικό σημείο της έκπληξης του ραβίνου είναι ότι ο Ιησούς τίποτα δεν αφαίρεσε από το Νόμο του Μωυσή αλλά ότι πρόσθεσε τον εαυτό Του. Αυτή είναι και η βασική αιτία γιατί ο Neusner δεν επιθυμεί να ακολουθήσει τον Ιησού αλλά παραμένει στον αιώνιο Ισραήλ. «*Η κεντρικότητα του Εγώ του Ιησού στο κήρυγμά του, δίνει σε όλα μια καινούργια κατεύθυνση*» (σ. 114).

Στη διαμάχη για το Σάββατο ο Ιησούς εννοεί τον εαυτό του ως το Νόμο, ο Λόγος του Θεού αυτοπροσώπως. Ο πυρήνας της διαμάχης του Σαββάτου σχετίζεται συνεπώς με το ερώτημα για τον Υιό του ανθρώπου. Η ενόχληση του Neusner δεν είναι μόνο η κεντρικότητα του Ιησού αλλά και οι συνέπειές της για τη ζωή του Ισραήλ. «*Το Σάββατο με το κήρυγμα του Ιησού χάνει τη μεγάλη του κοινωνική λειτουργικότητα ... Η επικέντρωση στον Ιησού καταλύει αυτό το άγιο οικοδόμημα και θέτει σε κίνδυνο ένα βασικό συνεκτικό ιστό της κοινότητας του Ισραήλ*» (σ. 120). Με την αξίωση του ο Ιησούς αντικαθιστά τον Ισραήλ με την κοινότητα των μαθητών του. Ήταν σωστό και καλό ο Ιησούς να δημιουργήσει μια καινούργια κοινότητα μαθητών αποκλειστικά θεμελιωμένη στο πρόσωπό του; Όλη η ΠΔ κάνει σαφές ότι ο Ισραήλ δε ζει απλά για τον εαυτό του αλλά για να γίνει φως των

εθνών. Ο Ιησούς έφερε το Θεό του Ισραήλ στα έθνη (σσ. 123-124). Η ορθή συνάφεια ΠΔ και ΚΔ ήταν και είναι για την Εκκλησία θεμελιώδους σημασίας: τα λόγια του Αναστημένου τονίζουν ότι μπορεί κανείς να κατανοήσει τον Ιησού από το Νόμο και τους προφήτες και να ζήσει την κοινωνία μαζί του μόνο σε αυτή την ορθά κατανοητή συνάφεια (σ. 128). «Εκείνο που ζητά ο Ιησούς από τους μαθητές του μόνο ο Θεός μπορεί να το ζητήσει από μένα» λέει ο Neusner (*A Rabby Talks with Jesus: An Intermillennial Interfaith Exchange*, New York 1993, 70). Ο Neusner αρνείται κατηγορηματικά να διαχωρίσει τον ιστορικό Ιησού από τον Ιησού της πίστης. Αυτό είναι το πιο σημαντικό.

Κεφάλαιο 5^ο Η Κυριακή προσευχή

Οι θεμελιώδεις αντιλήψεις της Επί του Όρους Ομιλίας συνοψίζονται στο ότι ο άνθρωπος μπορεί να κατανοηθεί μόνο με αφετηρία το Θεό και μόνο αν ο άνθρωπος ζει τη σχέση με το Θεό η ζωή του καθίσταται δίκαιη. Άνθρωπος σημαίνει ουσιαστικά σχέση με το Θεό.

Πριν το Πάτερ Ημών στο Μτ ο Ιησούς δίνει μια συνοπτική κατήχηση για την προσευχή: α) απαιτεί διακριτικότητα, απαραίτητη σε μια σχέση αγάπης, β) η πραγματική προσευχή, η αθόρυβη εσωτερική συνύπαρξη με το Θεό, χρειάζεται τροφή.

Στο Λουκά η Κυριακή προσευχή εντάσσεται στο πλαίσιο της συνάντησης των μαθητών με τον προσευχόμενο Ιησού: ο τρόπος της προσευχής του Διδασκάλου δημιουργεί την επιθυμία στους μαθητές να μάθουν απ' αυτόν να προσεύχονται. Όλα τα θεμελιώδη γεγονότα του Ιησού εμφανίζονται ως γεγονότα προσευχής: π.χ. η Ομολογία του Πέτρου σχετίζεται με τη συνάντηση του με τον Ιησού προσευχόμενο (βλ. Λκ 9,19), η μεταμόρφωση του Ιησού είναι ένα γεγονός προσευχής (βλ. Λκ 9,28).

Επομένως το Πάτερ Ημών ως προσευχή που σχετίζεται με τον τρόπο προσευχής του Κυρίου, διαμορφώνει το είναι μας για να είναι σύμμορφο με τα αισθήματα του Ιησού (βλ. Φιλ 2,5).

Στο Πάτερ Ημών εξαιρείται η προτεραιότητα του Θεού από την οποία μόνο απορρέει η φροντίδα για την τέλεια ανθρώπινη φύση. Προκειμένου ο άνθρωπος να μπορεί να προσεύχεται σωστά πρέπει να βρίσκεται στην αλήθεια. Και η αλήθεια είναι «πρώτα ο Θεός, η βασιλεία του Θεού» (βλ. Μτ 6,33).

Το Πάτερ Ημών μας λέει: εάν χάσεις το Θεό, τότε έχασες τον εαυτό του. Όσο ο Πονηρός δεν μπορεί να σε αποσπάσει από το Θεό τότε κανένα από τα δεινά τα οποία σε απειλούν δεν μπορεί να σε βλάψει (σ. 168).

π. Ιωάννη Ασημάκης,
Δρ. Θεολογίας

* Από την Ομιλία κατά τη Συνέντευξη Τύπου (24/5/2007 στην Αθήνα)

Μονή Δομνικανίδων

Μια μαρτυρία της πρωτοκαθεδρίας του Θεού

- Για να ξεκινήσουμε, θα θέλατε να μας πείτε τι σημαίνει για σας η ενορατική ζωή;(*)

- «Η ενορατική ζωή, επειδή είναι αποκλειστικά για το Θεό, είναι μια ευχαριστιακή ύπαρξη και μια προφητεία της εσχατολογικής ζωής της Εκκλησίας». Ο Ιησούς Χριστός ζει, «είναι ο ίδιος, χτες, σήμερα και για πάντα». Το «ακολούθησέ με», που

απηύθυνε ο Χριστός στον Άγιο Δομίνικο ντε Γκουθμάν το 13^ο αιώνα και το 16^ο στις Αδελφές του Μοναστηριού του Σκάρου στη Σαντορίνη, συνεχίζει να αντηχεί και σήμερα, αναβλύζοντας μέσα από την τρυφερή Του ματιά και από τα χείλη Του, σαν να βγήκε πρόσφατα από την καρδιά Του. Γι' αυτό η ενορατική Δομινικανή ζωή συνεχίζει με τον ίδιο ενθουσιασμό και την ίδια χαρά σα να άρχιζε σήμερα για πρώτη φορά.

▪ ***Τι χαρακτηρίζει την κοινότητά σας;***

- Σήμερα η κοινότητα αποτελείται από 14 Αδελφές διαφόρων εθνικοτήτων που είναι μια μαρτυρία της «εν Χριστώ» παγκόσμιας συμφιλίωσης. Μέσα από το άβατο, τη σιωπή και την προσευχή, αναζητούν το Θεό επικαλούμενες τον Κύριο, ώστε ο Λόγος που βγαίνει από το στόμα του Θεού να μην επιστρέφει σ' Εκείνον χωρίς να φέρει καρπό. Με την αφανή ζωή και την ολοκληρωτική αφιέρωσή στην προσευχή, οι Μοναχές, μαρτυρούν την πρωτοκαθεδρία του Θεού. Η επίσημη τέλεση του θείου Αίνου είναι η κυριότερη απασχόληση μιας μοναστικής ημέρας, ενώ η θεία Λατρεία, είναι μια πρόγευση της ουράνιας ιεροτελεστίας. Συνοψίζοντας θα λέγαμε: ο θείος Αίνος που πραγματοποιούν οι Αδελφές μέρα και νύχτα είναι απάντηση ευχαριστίας προς το Θεό στο όνομα όλης της πλάσης και ολόκληρης της ανθρωπότητας.

▪ ***Η δομινικανή αδελφότητα, στις διάφορες εκφράσεις της - στο επίπεδο το ιερατικό, μοναχικό και λαϊκό- βρίσκεται στην υπηρεσία του θείου Λόγου. Πρόκειται για μια μαρτυρία ζωής και ύπαρξης...***

- Έχετε δίκιο πατέρα. Οι Δομινικανίδες Μοναχές ακούγοντας το Λόγο του Θεού, με την τήρησή Του και με την παραδειγματική τους ζωή αναγγέλλουν το Ευαγγέλιο. Όλοι οι κανονισμοί, ειδικά το άβατο και η σιωπή βοηθούν, ώστε ο Λόγος του Θεού να ενσαρκώνεται άφθονα μέσα στο Μοναστήρι.

Οι Δομινικανίδες Αδελφές, φέρουν μέσα στο βάθος της καρδιάς τους τη λατρεία, την ευχαριστία, τον αίνο, αλλά και τις αγωνίες, τους πόνους και τις προσδοκίες του σύγχρονου ανθρώπου. Κάθε μέρα στο διάλογό τους με το Χριστό μπορούν να Του πουν : «Εσένα ψάχνω Κύριε γιατί με καλούν εκείνοι, τα αδέρφια μου». Στην καρδιά κάθε Δομινικανίδας έχει θέση για όλους και όλοι βρίσκουν υποδοχή χάρη στη βαθιά συμπόνια της.

▪ ***Και η κοινοβιακή ζωή πώς σας φαίνεται; Όλες γνωρίζετε πως ο βίος σας θα κυλήσει στον ίδιο χώρο και με λίγες άλλες αδελφές...***

- Ο πρωταρχικός σκοπός της κοινοβιακής μας ζωής είναι η αδελφосύνη, έχοντας μια ψυχή και μια καρδιά «εν Θεώ». Η «γλυκιά Δομινικανή Αδελφосύνη», με τη βαθιά χαρά που αναβλύζει από τους μακαρισμούς και τη συμμετοχή στο Σταυρό, είναι μια χαρούμενη και γιορτινή εμπειρία ζωής. Οι Μοναχές; Ενωμένες μεταξύ τους μέσω της υπακοής, της παρθενίας και της ακτημοσύνης, οικοδομούν μέσα στο μοναστήρι την Εκκλησία του Θεού, που και με το ολοκαύτωμα του εαυτού τους την επεκτείνουν ανά τον κόσμο.

▪ ***Βλέποντας το πρόγραμμα της ημέρας, αμέσως γίνεται αντιληπτό ότι ο χρόνος μοιράζεται στην προσευχή και στην εργασία. Είναι σωστή η διαπίστωση; Και με ποιο πνεύμα ζείτε τις δυο αυτές πραγματικότητες;***

- Μετά την ατομική προσευχή, το θείο Αίνο και τις ώρες μελέτης, οι Αδελφές αφοσιώνονται σε διάφορες εργασίες μέσα στο Μοναστήρι. Η εργασία, όχι μόνο απαιτείται από τη μοναχική φτώχεια, αλλά παράλληλα προάγει το κοινό καλό και, με τη συνεργασία αυξάνει την αδελφική αγάπη. Η εργασία, υποτάσσεται στην ενόραση, σύμφωνα με το πνεύμα των Μακαρισμών. Δεν έχει τόση σημασία το τι κάνεις, όσο η αγάπη που βάζεις σ' αυτό που κάνεις.

- ***Όσα μας είπατε είναι στοιχεία της δομινικανής πνευματικότητας. Πώς τα ζείτε σε μια γωνιά της Ελλάδας, σ' ένα νησί των Κυκλάδων πάνω από 400 χρόνια;...***

- Η παρουσία της Μονής Δομινικανίδων σ' αυτό το μικρό νησί, αλλά που είναι και κέντρο συναντήσεων μεταξύ Ανατολής και Δύσης, Βορρά και Νότου, σταυροδρόμι όλων των φυλών και θρησκειών, γίνεται ένα κάλεσμα για βαθιά επικοινωνία με το Θεό και για μια παγκόσμια αδελφοσύνη. Οι Μοναχές, προσηλωμένες με μια ψυχή στην προσευχή μαζί με την Αειπάρθενο Μαρία, Μητέρα της Εκκλησίας, επιθυμούν έντονα την πληρότητα του Αγίου Πνεύματος, για να δια φωτίσει όλους τους ανθρώπους και να τους κάνει ν' ανακαλύψουν ότι, παρ' όλες τις διαφορές και πέρα από τις αποστάσεις, βρίσκονται πολύ κοντά ο ένας στον άλλο. Αυτά που τους ενώνουν είναι πιο πολλά απ' αυτά που τους χωρίζουν. Η κοινή πορεία των ανθρώπων μάς παραπέμπει σε κάτι άλλο πολύ σημαντικό : «μέσω του Χριστού μπορούν μ' ένα Πνεύμα να πλησιάσουν τον Πατέρα» γράφει ο Παύλος στην προς Εφεσίους επιστολή του (2, 18).

- ***Καταλήγοντας τι θα λέγατε στους αναγνώστες των Α.Ο. ;...***

- Σας προσκαλούμε στον εορτασμό των οκτακοσίων χρόνων ύπαρξης των Δομινικανίδων Αδελφών : ενωθείτε στην ευχαριστία μας προς το Θεό. «Εκείνο που υπήρχε από την αρχή, Εκείνο που ακούσαμε, Εκείνο που είδαμε με τα μάτια μας, Εκείνο που τα χέρια μας άγγιξαν από το Λόγο της ζωής, ... σας το αναγγέλλουμε για να βρίσκεστε κι εσείς σε κοινωνία μαζί μας, και για να είναι ολοκληρωμένη η χαρά σας» (Α' Ιω 1, 1-4).

Ο Ιησούς Χριστός ζει, «είναι ο ίδιος χτες και σήμερα και για πάντα». Εκείνος είναι το παρελθόν μας, το παρόν και το μέλλον μας. «Σ' Αυτόν ανήκει η δόξα και η δύναμη στους αιώνες των αιώνων. Αμήν».

Αδελφές της Κοινότητας

Φηρά Σαντορίνης

* Η συνέντευξη δόθηκε στον π. Γαβριήλ Μαραγκό

Τοπική Εκκλησία

Ιστορικό μιας πορείας ζωής των Δομινικανίδων Αδελφών (1595-2007)

Πρέπει να πούμε ότι, το 16^ο αιώνα, στη Σαντορίνη όπως και σε άλλα νησιά, οι κάτοικοι ζούσαν συγκεντρωμένοι μέσα σε φρούρια, τα λεγόμενα κάστρα, τα οποία τους προστάτευαν ειδικά από τις επιθέσεις των πειρατών. Οι Καθολικοί ζούσαν κυ-

ρίως στο Σκάρο, που βρισκόταν προς το κέντρο του νησιού και σε μια υψηλή τοποθεσία. Ο Σκάρος ήταν το κυριότερο κάστρο, αν κι ο αριθμός των καθολικών ήταν μόνο το 10% του πληθυσμού. Στο φρούριο του Σκάρου υπήρχε η ιερά Μονή Δομινικανίδων, υπό την προστασία της Αγίας Αικατερίνης της Σιέννας. Αυτή η Μονή ιδρύθηκε στις 5 Αυγούστου του 1596, από τον Επίσκοπο της Θήρας, Αντώνιο Ντε Μάρκης, που ήταν Δομινικανός και καταγόταν από τη Χίο.

Ας σημειωθεί ότι ήταν το μοναδικό μοναστήρι μοναζουσών μέσα στην απέραντη τότε επικράτεια της τουρκικής οθωμανικής αυτοκρατορίας. Η Μονή είχε κάποια προϊστορία. Από το 1423 μέχρι το 1611, οκτώ επίσκοποι της καθολικής Εκκλησίας της Σαντορίνης ήταν Δομινικανοί. Η παράδοση του Τάγματος στο νησί είχε διαδοθεί κι ανάμεσα στους λαϊκούς. Από το συμβόλαιο με το οποίο, ο Γενικός Ηγούμενος π. Ιππόλυτος Μπεκαρία, ενσωμάτωσε το μοναστήρι στο Τάγμα (20 Ιανουαρίου 1600), μαθαίνουμε ότι ο επίσκοπος Ντε Μάρκης, πριν ακόμα από την κανονική ίδρυση του μοναστηριού, είχε δώσει το ράσο των Δομινικανών σε πολλές ευλαβείς γυναίκες, μερικές από τις οποίες σίγουρα πέρασαν αργότερα στην κοινοβιακή ζωή του νέου μοναστηριού.

... Ήταν γνωστή η μεγάλη της αγάπη της αγίας Αικατερίνη της Σιέννας για την Εκκλησία. Είχε πολύ εργαστεί για την εσωτερική ομόνοια κι ενότητα της Εκκλησίας. Επίσης σημάδεψε από την αρχή μ' ένα οικουμενικό κι έντονο εκκλησιαστικό πνεύμα την αποστολή της Μονής της Σταντορίνη.

Οι πρώτες υποψήφιες μοναχές, πριν από την κανονική ίδρυση της Μονής, είχαν φοιτήσει στην Ιερά Μονή της Κρήτης για να λάβουν την απαιτούμενη μόρφωση. Στη συνέχεια, μια ομάδα επτά νεανίδων, οι οποίες ήταν όλες από τη Σαντορίνη και από τις οποίες μερικές κατάγονταν από αριστοκρατικές οικογένειες, άρχισαν μια ζωή προσευχής και θυσίας, σύμφωνα ακριβώς μ' εκείνο το πνεύμα, το οποίο ο άγιος Ιδρυτής είχε εμπνεύσει στις πρώτες μοναχές του Τάγματός του. Το μικρό σπίτι, που φιλοξένησε τις μοναχές ήταν δωρεά του Μαρίνου Νταρτζέντα, του οποίου δυο κόρες ήταν στελέχη της ομάδας. Μια απ' αυτές έγινε και η πρώτη Ηγουμένη. Εκεί στεγάστηκε η Μονή των Δομινικανίδων Σαντορίνης.

Η Μονή ήταν μεγάλη παρηγοριά για όλο το Σκάρο. Οι Αδελφές αγαπήθηκαν από το λαό, που σεβόταν και εκτιμούσε την αγία ζωή τους. Όλοι προσέτρεχαν στη Μονή για να ζητήσουν από τις Αδελφές να ικετεύσουν τον Κύριο για τις χάρες που είχαν τόσο ανάγκη. Οι κάτοικοι εκτιμούσαν επίσης την υφαντική τέχνη των Αδελφών και την παραγωγή υφασμάτων.

Η αδελφή Ρόζα D' Antrechaux μαρτυρεί ιδιαίτερα για τη ζωή των Δομινικανίδων. Πέθανε το 1768, σε ευωδία αγιοσύνης. Ήταν κόρη ενός Γάλλου αριστοκράτη, ο οποίος ήταν και ιπότης της Μάλτας, του Ιωάννη-Ιωσήφ D' Antrechaux και μιας Ελληνίδας, της Καλίτσας από την Αστυπάλαια. Η Αικατερίνη που μετονομάστηκε αδελφή Ρόζα, αφιερώθηκε στο μοναστήρι του Σκάρου, από τη μικρή της ηλικία. Εκεί αποφάσισε να ασπαστεί το μοναχικό βίο κι έκανε την ορκωμοσία της στα 16 της χρόνια. Έζησε μέσα στην προσευχή, έχοντας προικιστεί με πολλά χαρίσματα. Πέθανε σε ηλικία 89 ετών. Δασκάλα των δοκίμων και ηγουμένη για πολλά χρόνια, έδωσε μεγάλη ώθηση στη Μονή. Μετά το θάνατό της, η κοινότητα αριθμούσε 32 μοναχές, όλες Ελληνίδες. Ο Επίσκοπος Κ. Κρίστη, μετά το θάνατό της, διέταξε να γίνει προφορική διαδικασία σχετικά με τις αρετές της και τη φήμη της αγιοσύνης της. Μια άλλη Αδελφή, η Αδελφή Εσταυρωμένη (Suor Crocifissa), που καταγόταν

από την Αραβία κι είχε εξαγοραστεί από τη σκλαβιά, πέθανε γύρω από το 1899, και ήταν μια από τις πολλές αδελφές που έζησαν μια ζωή πολύ χριστιανική.

Η ιστορία της Σαντορίνης, όπως είναι γνωστό, σημαδεύεται από τις αλληπάλληλες εκρήξεις του ηφαιστείου της κι από τους σχετικούς σεισμούς. Στις αρχές του 18^{ου} αιώνα, το φρούριο του Σκάρου άρχισε σιγά-σιγά να ερειπώνεται κι αυτή η ερείπωση ανάγκασε τον καθολικό πληθυσμό να μεταφερθεί στα Φηρά. Οι Μοναχές άργησαν να εγκαταλείψουν το Σκάρο. Ύστερα πήγαν στο κάστρο του Γκουλά. Σ' αυτό το κάστρο τις καλοδέχτηκε η οικογένεια Συρίγου. Εκεί όμως ταλαιπωρήθηκαν επί 7 δύσκολα χρόνια, μέσα στην πιο απόλυτη φτώχεια. Το 1818, άφησαν το κάστρο του Γκουλά και μετακόμισαν στα Φηρά, εκεί όπου ζουν σήμερα.

Η ιστορία της Αδελφότητας μοιάζει με το «Πάσχα». Είναι γεμάτη από δοκιμασίες και θλίψεις, αλλά φανερώνει και τα «θαυμαστά έργα» του Θεού. Εκείνη την εποχή οι Αδελφές δοκίμασαν την ιδιαίτερη προστασία της Ιεράς Καρδίας του Ιησού και της σωτηρίας δύναμής της, γι' αυτό, από τότε καλλιεργούν την ευλάβεια προς την Ιερά Καρδιά, ειδικά την ημέρα της Γιορτής της, μετά την Πεντηκοστή, η οποία τελείται πολύ πανηγυρικά σε έκφραση ευγνωμοσύνης «διότι ο Κύριος είναι καλός και η αγάπη του αιώνα» (Ψλ 117).

Η ζωή στα Φηρά αποτελεί οπωσδήποτε ένα καινούργιο σταθμό στην ιστορία της Μονής. Οικοδομήθηκαν Εκκλησία και κτίριο κι ο επίσκοπος Γάσπαρης Δελένδας καθιέρωσε την εκκλησία, αφιερώνοντάς την στην Παναγία του Αγίου Ροδαρίου, το έτος 1818. Μαζί με την υλική ανανέωση είχαμε και μια σημαντική αναγέννηση με καινούργιες κλήσεις και με αποκατάσταση της κοινοβιακής ζωής, οποία στο κάστρο του Γκουλά είχε αλλοιωθεί λόγω της υπερβολικής φτώχειας...

Όταν ίδρυσε το μοναστήρι ο Δομινικανός επίσκοπος Ντε Μάρκης, είχε διδάξει τις πρώτες Αδελφές να ακούνε και να βιώνουν το Λόγο του Θεού, κι έτσι τις είχε τονώσει πνευματικά.

Τον 17^ο αιώνα, οι Πατέρες Ιησουίτες, που έμεναν στη Σαντορίνη, υπήρξαν καλοί εξομολόγοι και πνευματικοί για τις Αδελφές. Ο π. Richard, Ιησουίτης, που ήταν κι ο εξομολόγος τους, γράφει τα εξής: *«Αυτό το μοναστήρι είναι μέσα στο νησί σαν το τριαντάφυλλο μέσα στ' αγκάθια, σαν το διαμάντι μέσα στον πυριτόλιθο, σαν το φεγγάρι μέσα στη μαύρη νύχτα. Είναι με λίγα λόγια, το ωραιότερο κόσμημα και ο πλουσιότερος θησαυρός του νησιού»* (1650). Αργότερα, όταν οι Ιησουίτες έφυγαν από το νησί, στις αρχές του 18^{ου} αιώνα, η πνευματική καθοδήγηση χαλάρωσε κάπως. Οι μοναχές δεν έβλεπαν πια κανένα Πατέρα Δομινικανό, κι αυτό ήταν το μεγάλο τους παράπονο. Η μόνη σχέση που τις ένωνε με το Τάγμα ήταν μια αλληλογραφία με τους Πατέρες Δομινικανούς της Κωνσταντινούπολης.

Το 1852, η Αδελφότητα πέρασε μια σκληρή κρίση, κατά την οποία οι μοναχές απέδειξαν την αγάπη τους στο πνεύμα του Τάγματος. Ο επίσκοπος όμως της Σαντορίνης, Κουκουλάς, κατά την αποστολική του επίσκεψη, τις βοήθησε ν' αντέξουν τη δοκιμασία και προπαντός κατάλαβε την ανάγκη, που είχαν οι Αδελφές από ένα πνευματικό Δομινικανό, ο οποίος θα ζούσε μόνιμα κοντά στο μοναστήρι... Η παρουσία του έπαιξε σπουδαίο ρόλο στις διαδικασίες για το πέρασμα του μοναστηριού από τη δικαιοδοσία του τοπικού επισκόπου στην απ' ευθείας δικαιοδοσία του Τάγματος, το 1859. Τότε η Μονή ενσωματώθηκε στην Επαρχία του Αγίου Πέτρου Μάρτυρος, της Βόρειας Ιταλίας. Ο πατήρ Μογο επεδίωξε επίσης την ανακαίνιση του μοναστηριού, κτίζοντας ένα καινούργιο κτίριο για τις μοναχές, ενώ το παλιό κτίριο θα παρέμενε για τον εξομολόγο και για τους Αδελφούς που τον συνόδευαν. Τα εγκαίνια έγιναν τον Οκτώβριο του 1864.

Από το 1857 μέχρι το 1928, δώδεκα Δομινικανοί Πατέρες πέρασαν από το μοναστήρι της Σαντορίνης, ως πνευματικοί καθοδηγητές, συνοδευόμενοι από Αδελφούς Δομινικανούς. Η παρουσία τους πρόσφερε στις Αδελφές μεγάλη πνευματική και υλική βοήθεια και άφησε τη σφραγίδα της πάνω στην Καθολική κοινότητα του νησιού. Οι Πατέρες ανανέωσαν και διεύρυναν την Αδελφότητα του Αγίου Ροδαρίου και του Αγίου Ονόματος του Ιησού, που είχε ιδρύσει ο επίσκοπος Ντε Μάρκης, και προώθησαν πολύ την Αδελφότητα των λαϊκών Δομινικανών, των Tertiarii, όπως τους έλεγαν τότε. Όταν οι Πατέρες Δομινικανοί έφυγαν από τη Σαντορίνη, το μοναστήρι επέστρεψε και πάλι στη δικαιοδοσία του τοπικού Ιεράρχη.

Από την αρχή το μοναστήρι φιλοξενούσε νεανίδες από το νησί. Έτσι επί τρεις αιώνες οι κλήσεις εξασφαλιζόνταν από τη Σαντορίνη και από άλλα μέρη της Ελλάδας. Από τον 20^ο αιώνα, το μοναστήρι δέχτηκε και μέλη από άλλες χώρες. Το 1904 και 1905 ήρθαν δύο αδελφές από τη Σικελία, το 1932 μία από τη Λομβαρδία (Ιταλία). Κατά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, το μοναστήρι δεν υπέστη σοβαρές υλικές ζημιές, αλλά οι τρεις Ιταλίδες Αδελφές οδηγήθηκαν σε στρατόπεδα συγκεντρώσεως στην Αθήνα, για μερικούς μήνες, το έτος 1940, ευτυχώς κι εκεί μέσα τις αντιμετώπισαν με πολύ σεβασμό.

Το 1956, όπως είναι γνωστό, ισχυρός σεισμός, από την έκρηξη του ηφαιστείου, προκάλεσε στη Σαντορίνη σοβαρές ζημιές, σε πολλά σπίτια αλλά και στο Μοναστήρι. Οι τοιχογραφίες της εκκλησίας υπέστησαν μεγάλη φθορά. Κατά τη διάρκεια του σεισμού καθώς κι ύστερα από το σεισμό, οι τέσσερις Αδελφές, που αποτελούσαν την κοινότητα, έδωσαν θαυμάσια μαρτυρία πίστης και γαλήνης, παραμένοντας στο Μοναστήρι κι εξασφαλίζοντας την παρουσία του Αγιωτάτου Μυστηρίου, παρά τις αλλεπάλληλες δονήσεις. Πράγματι, ενώ όλοι οι κάτοικοι είχαν εγκαταλείψει την πόλη των Φηρών και κατέφυγαν κάτω από τις σκηνές, εκείνες είχαν μείνει ατάραχες στο Μοναστήρι, εμπιστευόμενες στην προστασία του Θεού.

Στο χρονικό διάστημα μετά το σεισμό, μειώθηκε ο αριθμός των Αδελφών. Αυτό κίνησε το ενδιαφέρον μερικών πατέρων Δομινικανών που είχαν επισκεφθεί το Μοναστήρι και φρόντισαν να σταλούν στη Σαντορίνη Αδελφές από ορισμένα μοναστήρια της Ιταλίας. Ήδη το 1952, το μοναστήρι του Αγίου Ροδαρίου του Marino (κοντά στη Ρώμη) και μετά το 1961 η Μονή της Αγίας Μαργαρίτας της Σαβοΐας (Alba – Bor. Ιταλία) βοήθησαν μ' αυτό τον τρόπο.

Μια απ' αυτές τις Αδελφές ήταν και η Reginalda Gho, η οποία ανέλαβε την υποχρέωση της αποκατάστασης των τοιχογραφιών της εκκλησίας. Η αδελφή Τομμαζίνα, μετά από 8 χρόνια που έζησε και αφοσιώθηκε με μεγάλη αγάπη στο Μοναστήρι, πέθανε και ενταφιάστηκε στο κοιμητήριο του Μοναστηριού. Η αδελφή Λουδοβίκα Gallesio, επί χρόνια Ηγούμενη ήταν και η τελευταία, που άφησε το νησί για να επιστρέψει μαζί με μια άλλη Αδελφή στο μοναστήρι της Alba, το 1981.

Στη δεκαετία του 1970 παρατηρείται αύξηση του τουρισμού στο νησί. Οι Αδελφές τότε σκέφτηκαν να κάνουν μια προσπάθεια με σκοπό την υποδοχή φιλοξενουμένων. Από τα μοναστήρια της Orbey, της Λούρδης και της Prouilles της Γαλλίας ήρθαν προσωρινά Αδελφές Δομινικανίδες για να βοηθήσουν την κοινότητα της Σαντορίνης με την παρουσία τους. Με τη δραστηριότητά τους (βυζαντινή εικονογραφία, επαφές με πολλά ορθόδοξα μοναστήρια, επισκέψεις, αλληλογραφία) οι αδελφές γαλλίδες συνέβαλαν πολύ στην οικουμενική προβολή του Μοναστηριού, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο Εξωτερικό.

Βέβαια, αυτή η προσωρινή παρουσία των Αδελφών δεν ήταν μια ιδανική λύση για το μοναστήρι. Ο επίσκοπος Σύρου Σεβασμ. Φραγκίσκος Παπαμανώλης, φρόντισε τότε επίμονα να πείσει το Τάγμα για την αναγκαιότητα μιας σταθερής Κοινότητας στη Σαντορί-

νη, η οποία θ' αποτελούσε ένα σημείο αναφοράς ως προς τη ζωή της προσευχής και τη ζωντανή μαρτυρία μιας ολοκληρωτικής αφιέρωσης στον Κύριο, μέσα σ' ένα νησί, όπου εξαιτίας του τουρισμού, άνθρωποι κάθε φυλής, γλώσσας και θρησκείας, κάνουν την εμφάνισή τους. Οι μοναχές με την προσευχή τους, θα εξιλεώνουν τις συνέπειες του σκανδάλου του χωρισμού των Χριστιανών και θα ικετεύουν να επιτευχθεί όσο το δυνατό συντομότερα η επιθυμία του Ιησού «ίνα πάντες εν ώσι» (Ιω. 17, 11).

Με τη σειρά του ο Γενικός Ηγούμενος του Τάγματος π. Βικέντιος De Couespongle, θεώρησε απαραίτητη τη διατήρηση του μοναδικού μοναστηριού του Τάγματος στην Εγγύς Ανατολή, για να συνεχιστεί η πνευματική του ιστορία. Το 1979, ο Γενικός Ηγούμενος π. Βικέντιος, ζήτησε από το μοναστήρι της "Madre de Dios" (της Θεοτόκου), που βρίσκεται στο Ολμέδο (Valladolid) της Ισπανίας, το οποίο είχε ήδη ιδρύσει 5 Μονές στη Λατινική Αμερική, την Αφρική και την Ασία, ν' αναλάβει και το μοναστήρι της Σαντορίνης. Η αδελφική ένωση με τίτλο "Madre De Dios" (ομοσπονδία του Αγίου Δομινίκου, μοναχική Επαρχία της Ισπανίας) δέχτηκε την πρόταση του Γενικού, το 1980. Ακριβώς εκείνη τη χρονιά άρχισε κι ο θεολογικός διάλογος Καθολικών και Ορθοδόξων και γιορταζόταν η έκτη εκατονταετηρίδα από το θάνατο της Αγίας Αικατερίνης της Σιέννας.

Σήμερα, στο μοναστήρι της Σαντορίνης ζουν Αδελφές από την Ελλάδα κι από διάφορες χώρες του κόσμου. Η συμβίωση αυτών των Αδελφών αποτελεί σημείο οικουμενικής συμφιλίωσης εν Χριστώ. Το Μοναστήρι είναι πάλι κάτω από τη δικαιοδοσία του Τάγματος... Ο Βικάριος του Επισκόπου, π. Νικόλαος Κοκκαλάκης, είναι πολύ κοντά στις Αδελφές και προσφέρει μεγάλη βοήθεια και συμπαράσταση στο Μοναστήρι.

Η Ιερά Μονή, μαζί με τους Δομινικανούς Πατέρες που ζουν στην Αθήνα, αποτελεί τη λεγόμενη Δομινικανή Οικογένεια της Ελλάδας: οι μεν Πατέρες, απόστολοι της Αλήθειας, που είναι ο Ιησούς Χριστός, κηρύττουν το Λόγο του Θεού, οι δε Αδελφές τούς στηρίζουν με την αδιάκοπη προσευχή τους, ώστε ο Λόγος του Θεού να μην πέφτει στο κενό, αλλά να καρποφορεί μέσα στις καρδιές των ανθρώπων.

Το Τάγμα και το μοναστήρι της Αγίας Αικατερίνης, ύστερα από τόσων αιώνων ιστορία, εξακολουθούν να έχουν μια βαθιά εκκλησιαστική και οικουμενική αποστολή.

Σ' ένα νησί κατ' εξοχήν τουριστικό και με διεθνή κίνηση, η Μονή Δομινικανίδων επιθυμεί να είναι ένας τόπος συνάντησης με το Θεό, ένας τόπος αδελφοσύνης και ειρήνης για όλους του ς «ανθρώπους καλής θελήσεως».

π. Ροζάριο Scognamiglio
Δομινικανός ιερομόναχος

**Από το βιβλίο του π. Ροζάριο Σκονιαμίλιο:
«Το φωτεινό πρόσωπο του αγίου Δομινίκου,
σειρά Πίστη και Ζωή, Αθήνα 1996**

Εκκλησιαστικά θέματα

Το ιερατικό λειτούργημα συνδεδεμένο μ' ένα λαό και μ' ένα τόπο

<p><i>Το ερώτημα σχετικά με το λειτούργημα του ενοριακού ιερέα είναι: ποια υπηρεσία πίστης και σωτηρίας οφείλει να εξασφαλίσει σε μια κοινότητα, σε μια τοπική συγκεκριμένη Εκκλησία;... Ο ενοριακός ιερέας είναι πάντοτε φιλοξενούμενος ενός τόπου, μιας ιστορίας και ενός λαού. Η δε αποστολή του: να δίνει μαρτυρία πίστης στο όνομα της Εκκλησίας. Την απάντηση δίνει ο Σεβ/τατος Gerard Defois, επίσκοπος Λίλλης (Γαλλία).</i></p>

Αν υπάρχει ένα μόνιμο χαρακτηριστικό του ιερατικού λειτουργήματος, αυτό έγκειται στον άρρηκτο δεσμό μεταξύ προσωπικής κλήσης και υπηρεσίας ενός λαού, πράγμα που συνεπάγεται την ένταξη στην ιστορία του και το όφελος από τον πολιτισμό του.

Δεν είναι από τις μικρότερες πρωτοτυπίες του καθολικισμού να συνδέει το παγκόσμιο με το τοπικό, την Εκκλησία της Ρώμης με την τοπική Εκκλησία, αφού και οι δύο έχουν αποστολικές ρίζες. Η εκκλησιαστική επαρχία δεν μπορεί να θεωρείται ως μια περιφέρεια διαχείρισης, αλλά ως ένα σχέδιο ιεραποστολικό, μια «διαρκής επανίδρυση» μέσα στα «αποστολικά ίχνη». Άγιοι και χώροι προσκυνημάτων αποτελούν ανάμνηση της ιδιαίτερης ιστορίας των πιστών αυτού του τόπου.

Τούτο όμως δεν πρέπει να καταλήξει εγκλωβισμός ενός λαμπρού παρελθόντος, αλλά να αποτελεί μια διάδοχη των αποστόλων βαθμίδα, για τους ανθρώπους της εποχής μας. Για να γίνει αυτό, είναι απαραίτητο να προβαίνουμε σε προσαρμογές με το πνεύμα μιας πρακτικής θεολογίας των υπηρεσιών και της αποστολής της Εκκλησίας. Για να εξέλθουμε από τη ρευστότητα των σύγχρονων προβληματισμών μας, οφείλουμε να ξαναβρούμε τα αμετάβλητα στοιχεία της ιερατικής αποστολής και να τα ερμηνεύσουμε μέσα στο δικό μας συγκεκριμένο πολιτιστικό περιβάλλον. Αναφέρω πέντε από αυτά.

1.- Το λειτούργημα της συμφιλίωσης και η διαχείριση των διαφορών

Η εποχή μας είναι σηματοδεδεμένη με την εμπειρία του κακού που αποτελεί πρόκληση για το σύγχρονο πρότυπο ύψιστης τελειότητας και απεριόριστης ευτυχίας. Η επιδίωξη «μιας απεγάδιαστης παραγωγής», οι πολλαπλές προφυλάξεις για την αντιμετώπιση του απρόβλεπτου, η έντονη ανάγκη της απόλυτης ασφάλειας, φανερώνουν μια βαθιά αγωνία σε σχέση με τις ελλείψεις ή τις επιθυμίες που δεν έχουν εκπληρωθεί. Η αποτυχία ή η αδυναμία, δεν έχουν ενδιαφέρον, ούτε νόημα. Η ενοχή γίνεται τότε κάτι το απίστευτο, απαιτεί εκδίκηση, γιατί αδυνατεί να παραδεχτεί και να μπει σε μια δυναμική συγνώμης και συμφιλίωσης...

Η άμεση απάντηση, μπορεί συχνά να είναι η μη παραδοχή του κακού ως αμαρτία, η πλήρης απόρριψη του... Πολλές φορές οδηγεί στα ναρκωτικά, σε μισαλλόδοξες αιρετικές ομάδες, σε βίαια ολοκληρωτικά κινήματα ή, ακόμη, και σε πρωτόγονους ρατσισμούς. Αυτές οι γενικές τάσεις συχνά μετατρέπονται σε συγκρούσεις μέσα στην οικογένεια, στην περιοχή ή στους λαούς κάθε τόπου. Μόνο η τοπική ιστορία των ομάδων και των κινήματων μπορεί να μας βοηθήσει να καταλάβουμε τις διαμάχες που διεξάγονται κατά το πέρασμα των γενεών.

Μέσα σ' αυτή την πολύπλοκη κοινωνική και πολιτιστική κατάσταση, οι ενοριακοί ιερείς καλούνται να αναγγείλουν τη συμφιλίωση, ως έκφραση του μυστηρίου της σωτηρίας

που είναι η Εκκλησία. Ο ιερέας, απεσταλμένος στο όνομα του Ευαγγελίου του Χριστού, μπαίνει σ' ένα παιχνίδι συγκεκριμένων σχέσεων, συχνά καταπονημένων από τις διαμάχες του χθες και του σήμερα. Οφείλει διαρκώς να αποδέχεται τη διαφορά και την πολλαπλότητα των εκφράσεων τόσο σε επίπεδο ζωής, όσο και σε επίπεδο πίστης. Η διαχείριση των διαφορών για την προώθηση μιας ενότητας και μιας ειρήνης συγκεκριμένης, αποτελεί χαρακτηριστικό του ενοριακού λειτουργήματος μέσα στην καθημερινότητα. Αυτός ο ειρηνοποιός ρόλος, αποκαλύπτει τη βαθύτατη κατανόηση του Πατέρα, που εγκαινιάζει «εν Χριστώ» μια λογική συγνώμης και μετάνοιας. Η θεολογία της συμφιλίωσης με το Θεό και τους αδελφούς, που διδάχθηκε από το Χριστό, προσφέρει σ' όλους μια νέα αντίληψη της «εν Ιησού Χριστώ» σωτηρίας, είναι μια νίκη επί του πνεύματος της Βαβέλ, μια επαλήθευση της δράσης του Πνεύματος μέσα στην Εκκλησία. Πρωτεργάτης συμφιλίωσης, ειρήνης και ενότητας μέσα στο συγκεκριμένο χώρο της ενορίας, ο ιερέας προβάλλει την Εκκλησία ως απάντηση στη σημερινή εμπειρία της δυσκολίας να συνυπάρχουμε. Έτσι ο χριστιανικός λαός εμπλέκεται σε μια αργή ωρίμανση που αναζητεί την ενότητα και την ειρήνη στο όνομα του Χριστού και του Ευαγγελίου του.

2.- Το λειτούργημα της Αποκάλυψης. Μετάβαση από τη λατρεία στην ηθική

Αποκάλυψη είναι το άλλο όνομα της Καλής Αγγελίας, του Ευαγγελίου. Η χριστιανική πίστη δεν περιορίζεται στη μετάδοση ευαγγελικών αξιών, όπως πολύ συχνά λέγεται, ούτε σε μια πνευματική φιλοσοφία που δίνει νόημα στη σημερινή ζωή, ούτε τέλος σε μια δυναμική λειτουργία που εορτάζει τα βιώματα του ανθρώπου. Είναι μια νέα προσέγγιση της ύπαρξης, αρχίζοντας από το Λόγο που αποκαλύπτει το σχέδιο του Θεού για τον άνθρωπο και τον κόσμο. Οι προφήτες, το έχουν πολλές φορές υπενθυμίσει: η αλήθεια της καρδιάς και η γενναιοδωρία της αγάπης, αξίζουν περισσότερο από όλα τα ολοκαυτώματα και τις θυσίες της λατρείας. Το λειτούργημα συναρπάζει σε σχέση με τα ήθη και τα συλλογικά αυτονόητα, ηθικά ή πνευματικά, μιας εποχής και ενός τόπου. Επιπλέον -και δεν είναι το ελάχιστο- ο ιερέας με το λειτούργημά του, την αποστολή του, καθίσταται η εικόνα του Χριστού που τον απέστειλε, ο μάρτυρας του ερχομού του σ' αυτόν τον κόσμο. Ο απόστολος του Ευαγγελίου είναι διαφορετικός από τον στρατευμένο οπαδό ενός κόμματος ή μιας υπόθεσης. Ο απόστολος του Ευαγγελίου διακηρύττει ότι η σωτηρία του ανθρώπου δίνεται και αποκαλύπτεται από την ενσαρκωμένη υπόσταση του Χριστού. Η καρδιά του μυστηρίου της ιεροσύνης βρίσκεται ακριβώς στην ανάληψη από τον ιερέα του ρόλου του Χριστού ως προφήτη, ιερέα και βασιλιά. Χειροτονείται και χορηγεί τα μυστήρια με την αποστολική ευθύνη να συνάψει συνθήκη φιλίας μεταξύ Θεού και ανθρώπων.

Ο κόσμος μας και οι τοπικές μας κοινότητες είναι συνένοχοι για την τάση καταναλωτισμού και ατομικού κέρδους μέσα στη φιλελεύθερη κοινωνία μας. Περισσότερο από ποτέ, το να αποκαλύψει κανείς ότι από θεϊκής πλευράς «ο άνθρωπος ξεπερνά τον άνθρωπο», ότι είναι μεγαλύτερος από τις επιθυμίες του, ότι η ιστορία του είναι πλουσιότερη από την ευτυχία του ή την προσωρινή δυστυχία του, καθίσταται έργο σημαντικότητας, μέσα σε μια κουλτούρα όπου η ίδια η ζωή κατάντησε εμπόρευμα και ευμετάβλητη αξία. Η αποκάλυψη του Χριστού μάς οδηγεί στην ανακάλυψη της αξιοπρέπειας του ανθρώπου και στην προώθηση μιας ηθικής σύμφωνα με τη δοθείσα από το Χριστό σωτηρία και όχι απλά για τη διατήρηση της κοινωνικής τάξης. Γιατί, όπως ο Βενέδικτος 16^{ος} υπενθύμισε στην εγκύκλιο «Deus caritas est». (Θεός είναι αγάπη), η αγάπη ξεπερνά τη δικαιοσύνη.

Ενώ η προσπάθεια για επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα, αυθόρμητα μας οδηγεί στην προτίμηση να αποδώσουμε ένα μήνυμα ευαγγελικής ομοιότητας και πνευματικής σημασίας στην «εμπειρία», το λειτούργημα της Αποκάλυψης του Ευαγγελίου μάς κάνει να υπογραμμίσουμε τη διαφορά και την καινοτομία της σωτηρίας του ανθρώπου, που εξασφαλίζεται με τη χάρη του Θεού. Τούτο μας υποχρεώνει να αναθεωρήσουμε μια εμπορική αντίληψη της ποιμαντικής, που υποτάσσεται στο νόμο της προσφοράς και της ζήτησης.

Η Αποκάλυψη της «εν Χριστώ Ιησού» σωτηρίας, δεν είναι δυνατό να είναι μια απλή συμμόρφωση στις προσδοκίες και τις επιθυμίες της πλειοψηφίας των ανθρώπων. Γι' αυτό

το λόγο, το ιερατικό λειτούργημα, δεν συμερίζεται επιδιώξεις ομοφωνίας ή προσηλυτισμού του leadership ή του γκουρού «για προσέλκυση οπαδών-χριστιανών». Η Αποκάλυψη απευθύνεται μάλλον προς τον άλλο, παρά προσελκύει τον άλλο προς αυτήν.

Όμως τούτο, μπορεί να καταστεί πρόκληση σε ορισμένα μέρη όπου η πολιτιστική ταυτότητα είναι συνδεδεμένη με θρησκευτικές πρακτικές, εμπνευσμένες από τοπικούς ανθρωπολογικούς δεσμούς. Για να «εκχριστιανίσουμε» σε βάθος την κουλτούρα, απαιτείται μια προσεκτική και υπομονετική ποιμαντική δράση ώστε να γίνουν αποδεκτά τα «υγιή» στοιχεία αυτής της κουλτούρας, χωρίς την απόρριψη των δεσμών της προσωπικής και κοινωνικής πιστότητας.

3.- Το λειτούργημα εξαγιασμού και η μύηση στα δώρα του Θεού

Δεν αποτελεί τη μικρότερη χάρη του ιερατικού λειτουργήματος να ενεργεί επ' ονόματι του Χριστού, δηλαδή να φέρει με την τέλεση των μυστηρίων την παρουσία και την πιστότητα του Θεού στον καθένα. Οι πράξεις καθαγιασμού και μοιράσματος του άρτου, της μετάνοιας, του εξαγνισμού, της χειροτονίας, αποτελούν το ρίζωμα μιας ζωής μέσα στην αγιότητα του Θεού. Και γνωρίζουμε ότι, με αυτόν τον τρόπο, δίνουμε αυτό που δεν κατέχουμε και απολαμβάνουμε πρώτοι εμείς τα οφέλη, ακόμη και όταν πρωτοστατούμε στις ιερουργίες χορηγώντας στους χριστιανούς τα δώρα του Θεού και τη δωρεάν παρουσία του μέσα στην αγάπη.

Συχνά, δημιουργούνται παρεξηγήσεις με τους αδελφούς μας μοναχούς, οι οποίοι με την πνευματικότητά τους ή το λειτουργικό τους στυλ, προσελκύουν στα μοναστήρια πολλούς χριστιανούς. Αντίθετα, το ενοριακό ιερατικό λειτούργημα, οφείλει να είναι εκεί, στη διάθεση όλων, να βρίσκεται στα σταυροδρόμια της ζωής και των διαδρομών των ανθρώπων, τόσο στο επίπεδο των δραστηριοτήτων τους, όσο και σε εκείνο της πίστης τους. Η αποστολή του ποιμένα είναι μια διαδικασία σταδιακής μύησης στα δώρα του Θεού. Ο ιερέας δεν τελεί απλά και μόνο τις ακολουθίες λατρείας που του ζητούν οι πιστοί. Συμπαρίσταται στη συνάντηση των ανθρώπων με το Θεό...

Μέσα στο ενοριακό λειτούργημα του ιερέα υπάρχει μια διάσταση πνευματικής και συχνά γεωγραφικής οδοιπορίας... Εδώ είναι απαραίτητο το ανυστερόβουλο πνεύμα υποδοχής το οποίο ο Ιησούς επιδείκνυε συναντώντας Ιουδαίους και Ρωμαίους, απίστους και λευίτες, λεπρούς και νομοδιδασκάλους, απευθύνοντας το ίδιο κάλεσμα : να εισέλθουν στον κόσμο των μακαρισμών.

Το λειτούργημα εξαγιασμού μάς κάνει να συνειδητοποιήσουμε ότι δεν έχουμε τον κύριο λόγο για τη σχέση των αδελφών μας με την Εκκλησία. Η Εκκλησία δεν είναι ούτε επιχείρηση ούτε πολιτικό κόμμα. Απλά είναι η δημόσια υπηρεσία για τη συνάντησή μας με το Θεό. Κανένας ιερέας ή υπεύθυνος χριστιανικού λειτουργήματος δεν ενεργεί στο όνομά του, η δράση του οφείλει να παραπέμπει στο έργο του Πνεύματος που «κάνει όλα τα πράγματα καινούργια», καθιστά παρόντα τα δώρα που στερούμαστε.

Εδώ πρέπει να σημειώσουμε πόσο συχνά η τέλεση της κυριακάτικης Ευχαριστίας απέχει από την παραπάνω αντίληψη του χριστιανικού μυστηρίου. Η Εκκλησία που συγκεντρώνεται τις Κυριακές για να το τελέσει έχει μια τεράστια δυνατότητα να αλλάξει τις νοοτροπίες και να καταστήσει «την Ευχαριστιακή λειτουργία» πηγή και κορύφωση της χριστιανικής ζωής, πράγμα που σημαίνει δυνατή στιγμή εξαγιασμού και κοινωνίας του λαού του Θεού.

4.- Το λειτούργημα συμπόνιας και συμπαράστασης σημαίνει προσοχή στον αδύνατο και το φτωχό

Πολλοί από τους χριστιανούς είναι ενταγμένοι σε οργανώσεις και φιλανθρωπικά κινήματα. Δεν μπορούμε να αρνηθούμε ότι η επίσκεψη των ασθενών και η προσοχή προς τους ανθρώπους με ειδικές ανάγκες, αποτελεί αληθινή φροντίδα μεγάλου αριθμού αδελφών μας

στην πίστη. Ο χριστιανικός κόσμος παραμένει γενναιόδωρος και η διεθνής αλληλεγγύη βρίσκει περισσότερη ανταπόκριση στις χριστιανικές περιοχές παρά σε άλλα μέρη του κόσμου. Χωρίς να ισχυριζόμαστε ότι μονοπωλούμε τη φιλανθρωπία, μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι η φροντίδα των αποκλεισμένων και των στερημένων, προσώπων ή λαών, υπήρξε κεντρικό μέλημα της χριστιανικής παράδοσης. Έστω και αν οι μορφές φιλανθρωπίας του παρελθόντος δέχθηκαν τις κριτικές του μαρξισμού, ως πατερναλιστικές, αυτές επανεμφανίστηκαν υπό την μορφή «εστιατορίων της καρδιάς» αλλά και από πολυάριθμες άλλες πρωτοβουλίες των λαϊκών.

Μου συνέβη να ακούσω κριτικές επειδή οι ομιλίες των ιερέων ασχολούνταν περισσότερο με τη φτώχεια παρά με την πνευματικότητα. Χωρίς να αρνηθούμε ότι υπήρξαν υπερβολές, έχω τη γνώμη ότι βαδίζουμε στα ίχνη του Ιησού όταν στρέφουμε την προσοχή μας πριν απ' όλα προς αυτούς που βρίσκονται στο περιθώριο, ακόμη και με κίνδυνο να τους ευνοήσουμε σε σχέση μ' αυτούς που κατοικούν στα «ρετιρέ».

Υπ' αυτή την έννοια, το λειτούργημα της συμπόνιας και της συμπαράστασης, η διαθεσιμότητά μας να δεχθούμε άνδρες και γυναίκες όλων των κοινωνικών τάξεων, η αλληλεγγύη μας προς τους συνανθρώπους της συνοικίας ή του χωριού, αυτό το άνοιγμα στα πολλαπλά κρυφά δράματα του καιρού μας, μας προσφέρουν την ευκαιρία για μια ευαγγελική αποστολή, πολύ γόνιμη για τη φανέρωση της αγάπης του Θεού και του σεβασμού προς την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Το λειτούργημα αυτό θα είναι ολοένα και περισσότερο απαραίτητο σε μια κοινωνία της παγκοσμιοποίησης και της σύγχρονης απελευθέρωσης των αναρχικών τάσεων.

Τούτο όμως απαιτεί από τον ιερέα, να βρίσκεται σε στενή συνεργασία με τους διακόνους και τους λαϊκούς, όχι τόσο καταρχήν για συνεδριάσεις και θεσμούς δραστηριοποίησης, αλλά για συναντήσεις ελεύθερες και ανοικτές σε όλους. Η αληθινή φιλανθρωπία της συμπόνιας και της συμπαράστασης συμβαδίζει με την πρόθυμη και αφιλοκερδή διαθεσιμότητα της καρδιάς και του πνεύματος, που μας έλειψε όταν αναγκαστήκαμε να προβούμε σε ενοριακές αναδιοργανώσεις και στη δημιουργία οργάνων επικοινωνίας. Εξάλλου και αυτά είναι ωφέλιμα. Θα μπορούσα να πω, ότι αν συχνά είμαστε υπερφορτωμένοι με αιτήματα για λατρευτικές τελετές, όπως στο παρελθόν, θα πρέπει να ξανασκεφθούμε μαζί, γι' αυτό που ο λαός του Θεού θα πρέπει να αναμένει από το ιερατικό λειτούργημα, ώστε αυτό να μην παραποιείται και περιορίζεται σε παροχές θρησκευτικών υπηρεσιών, αλλά να παραμένει σύμβολο δωρεάς και διαθεσιμότητας.

Το λειτούργημα της συμπόνιας και της συμπαράστασης, αυτό το προσεκτικό βλέμμα προς τον πάσχοντα συνάνθρωπό μας, μπορεί να γίνει αποκαλυπτικό της σωτηρίας του Θεού και της ιδιαίτερης ηθικής του Ευαγγελίου, αν έχουμε την τόλμη να το κάνουμε να δίνει μαρτυρία της διαφορετικότητας και της τρυφερότητας του Θεού, μέσα σε μια κουλτούρα του κέρδους και της αποτελεσματικότητας. Είναι μια μαρτυρία της πατρότητας του Θεού, της δωρεάν και πιστής αγάπης του για τον καθένα μας.

5.- Το οικουμενικό και ενωτικό λειτούργημα μέσα στη διαφορά

Η διάσταση αυτή ίσως θεωρηθεί αντίθετη στο ρίζωμα του ενοριακού ιερέα σ' ένα τόπο. Είναι βέβαιο ότι το αίτημα των ενοριτών «να έχουν και να διατηρούν τον εφημέριό τους» αποκαλύπτει μια τοπική, πολύ αυτονομιστική, ιδιοποίηση. Πρέπει να αναγνωρίσουμε όμως ότι στο σημερινό κλίμα, η τάση αναδίπλωσης και επιμονής στις πεποιθήσεις και στις συνήθειές μας προκαλεί αντιδράσεις ιδιοποίησης και αποκλεισμού. Ωστόσο, ο ιερέας δεν είναι μια έκφραση των πιστών του : έχει αποστολή να ακολουθήσει το Χριστό, έρχεται από αλλού, είναι δώρο του Θεού προς την τοπική του Εκκλησία. Τούτο φανερώνει με σαφήνεια την οικουμενικότητα της αποστολής του, την οποία οφείλει να καταστήσει παρούσα στους κόλπους κάθε κοινότητας.

Σε θρησκευτικό επίπεδο, η πρόσφατη αύξηση των ισλαμιστών και οι διαμάχες γύρω από τη μετανάστευση δημιούργησαν ιδεολογίες αυτονομιστικές και μεροληπτικές. Όταν ο άλλος εκλαμβάνεται ως απειλή, όταν η παρουσία του καταντά ανταγωνιστική στον τομέα

της εργασίας, όταν οι συνήθειες και οι παραδόσεις του συνδέονται με το σκοταδισμό και την άρνηση της προόδου, είναι αναπόφευκτο να εμφανιστούν πολιτιστικές και πολιτικές ρωγμές. Τότε το πνεύμα επαφών και διαλόγου, αδελφοσύνης και ευθύνης για την εδραίωση της ειρήνης, όπως θεμά το συνέστησε ο πάπας Ιωάννης Παύλος Β' στην Ασίζη, φαίνεται ιδεαλισμός και αδυναμία για τους πολιτικούς αναλυτές που μιλούν με όρους ισχύος. Αντίθετα, η ηθική πρόκληση της εποχής μας είναι να διατηρήσουμε ταυτόχρονα τη νομιμότητα παρόμοιων διεκδικήσεων ταυτότητας και πολιτιστικής διαφοράς μεταξύ των συγχρόνων μας, αλλά και τη θεμελιώδη προστασία της αξιοπρέπειας κάθε ατόμου και της αδελφοσύνης μεταξύ των ανθρώπων, που μας αποκάλυψε η Εβραϊκή παράδοση. Επανερμηνευμένη από το Χριστό μέχρι την αγάπη των εχθρών, αυτή η τόλμη αγάπης και σεβασμού κάθε ανθρώπου, υπογραμμίστηκε με έμφαση από τον άγιο Παύλο, όταν μας συνέστησε «να νικάμε το κακό με το καλό».

Ωστόσο, τον τελευταίο καιρό, στις διεθνείς συγκρούσεις, διαπιστώνουμε τα εξής: το ξεπέραςμα της βίας με τη φρόνηση και τη λογική, το διάλογο, τη συγγνώμη και τη φροντίδα του κοινού καλού της ανθρωπότητας, ενώ αυτή όμως η λογική του Πνεύματος απορρίπτεται στο όνομα ενός πολιτικού ρεαλισμού του οποίου το τίμημα σε ανθρώπινες ζωές είναι ιδιαίτερα βαρύ.

Αλλά οι στάσεις αυτές απέναντι στον ξένο, όπως και απέναντι στον «διαφορετικό άλλο», έχουν τις ρίζες στην καθημερινότητα του πληθυσμού ακόμη και στις επαρχίες μας.

Η ηθική και πνευματική εκπαίδευση στη χριστιανική αγάπη των συνανθρώπων, αποτελεί μια ουσιώδη διάσταση ενός λειτουργήματος γειννίας. Υπ' αυτή την έννοια, η ενοριακή κλήση ενός ιερατικού ή διακονικού λειτουργήματος που συνδέεται μ' ένα καθορισμένο λαό, με την ιστορία του και με την αγωνία του για το μέλλον, αποβλέπει στην προώθηση ενός ανοίγματος για τολμηρές πράξεις αλληλεγγύης στο όνομα της πίστης. Και τούτο όχι μόνο σε επίπεδο αρχών, αλλά συγκεκριμένα, σε επίπεδο καθημερινών σκέψεων και εκ των προτέρων κρίσεων ή τοπικών νοοτροπιών.

Όσα αναφέρθηκαν εδώ, δεν έχουν νόημα παρά μόνο κάτω από μια λογική συμφωνίας ανάμεσα στον ενοριακό ιερέα -όπως επίσης στο διάκονο και στον επίσκοπο- μ' ένα λαό του οποίου εξασφαλίζει την ποιμαντική φροντίδα. Δεν αρνούμαστε άλλες μορφές λειτουργήματος, αλλά επιβεβαιώνουμε τη συνέχεια της αποστολής της Εκκλησιαστικής Επαρχίας και του ενοριακού Ιερέα, σε μια περίοδο όπου πολλαπλές μορφές θρησκευτικών κοινοτήτων εκδηλώνουν την κλήση τους με όρους διαφορετικούς. Οι αμφιβολίες και τα ερωτήματα για το ιερατικό λειτουργήμα πηγάζουν, κατά τη γνώμη μου, στη ραγδαία εξέλιξη της κοινωνίας και των κοινωνικών ρόλων, όπου ο ιερέας είχε μια σαφή θέση. Ο κίνδυνος που υπάρχει είναι ο περιορισμός του λειτουργήματος σε υπηρεσιακές παροχές και σε μια συμβολική εξουσία.

Η Β' Βατικανή Σύνοδος, συγκρίνοντας σχετίζοντας την αποστολή του ιερέα με εκείνη του επισκόπου, την καταγράφει στη διαδοχή της αποστολικής βαθμίδας και συνεπώς στην αποστολή προς τους άλλους. Το λειτουργήμα της Ευχαριστιακής Σύναξης έρχεται μετά την αγγελία του λόγου του Θεού, του ευαγγελισμού ως μεταστροφή νοοτροπίας και συμπεριφοράς. Φαίνεται αναπόφευκτο ότι σύντομα θα οδηγηθούμε στην επανεύρεση της διάστασης ευαγγελισμού και αποστολής, ενεργώντας στην «ακολουθία Χριστού», αντί να χανόμαστε σε ενέργειες που μας βυθίζουν στη διαχείριση φορέων ή λατρευτικών τελετών.

Συνοψίζοντας καταλήγω : η Εκκλησία καλείται να είναι ο εαυτός της, όχι πια σύμφωνα με τη χρησιμότητά της στην κοινωνία, αλλά σύμφωνα με τις μυστικιστικές και θεολογικές της ρίζες. Για μας, ο Χριστός δίνει νόημα στην ανθρώπινη ζωή και θεμελιώνει τη συνύπαρξή μας μέσα στην πίστη. Αυτό δημιουργεί βαθιά βιώματα πίστης μέσα σε μια εκκοσμικευμένη και αποπροσανατολισμένη κοινωνία. Πρόκειται ακριβώς για τη Σωτηρία και για την Αγάπη, της οποίας τη σπουδαιότητα, η χριστιανική κουλτούρα έχει από αιώνες εκφράσει μέσα στις δυτικές μας κοινωνίες. Η αποστολή των ενοριακών ιερέων βρίσκεται εδώ το μέλλον της, όχι ως μια νέα κοινωνική υπηρεσία, αλλά σύμφωνα με την παράδοση, ως δημιουργία κοινών δεσμών και συμβόλων θεμελιωμένων στο Ευαγγέλιο. Και τούτο, μέσα σε μια συγκεκριμένη κοινωνική πραγματικότητα, μέσα σε ένα συγκεκριμένο λαό, υπό την επίδραση του χρόνου και της εξέλιξης των τοπικών καταστάσεων.

Αποτελώντας ένα σώμα μ' ένα λαό και ένα τόπο, μετατρέποντας εκεί την πιστότητα σε ζωντανή παράδοση, προσφέρω στο Ευαγγέλιο και στο λαό που μου εμπιστεύτηκε η Εκκλησία, νέους ορίζοντες ελπίδας,

Μετάφραση Πέτρου Ανδριώτη
Λουτράκι 9 Ιουνίου 2007

Ένα νέο βιβλίο

Ο ήλιος ανατέλλει στην Ασίζη

«Στην πλαγιά του Subasio
στο ομαλότερο σημείο της
γεννιέται στον κόσμο ένας ήλιος.

Αυτός που θέλει να μιλήσει για τον τόπο αυτό,
ας μη λέει πια Ασίζη – θα ήταν πολύ λίγο –
αλλά Ανατολή».

Δάντης: *Η Θεία Κωμωδία,*
ο Παράδεισος XI, 28-66

Πρόλογος

Στην αρχή αυτού του βιβλίου αποκαλύπτω κάτι από τη ζωή μου, υπενθυμίζοντας την ώρα που ο Θεός έγινε νύχτα μέσα στην ύπαρξή μου. Δεν το κάνω με ευχαρίστηση. Αυτή η υπενθύμιση μου κόστισε. Υπάρχουν μέσα στην ανθρώπινη ύπαρξη βάθη πόνου ή χαράς που είναι αμετάδοτα. Αυτό που μπορεί κανείς να πει γι' αυτά τα βάθη είναι μηδαμινό.

Αυτό το βιβλίο είναι στην πραγματικότητα ένας στοχασμός πάνω στο μεγάλο ανθρώπινο δράμα που ζήσαμε στα μέσα του 20^{ου} αιώνα. Σήμερα ακόμη έχω πολλά ερωτήματα να θέσω: Αυτό το δράμα μας άνοιξε άραγε τα μάτια; Μήπως το βλέμμα μας στάθηκε πολύ γρήγορα πάνω στα άμεσα ιστορικά αίτια που το προκάλεσαν;

Αρκεί άραγε να καταγγείλει κανείς ένα δεσποτικό καθεστώς που ισοπεδώνει τα ανθρώπινα δικαιώματα; Δε θα έπρεπε να δει κανείς μακρύτερα; Οι άνθρωποι κατηγορήσαν πολύ κι αναρωτήθηκαν λίγο. Μέσα στον ίδιο τον πολιτισμό μας και μέχρι μέσα στα ανθρώπινα δικαιώματα, τέτοια όπως τα ζούμε, μήπως υπάρχει μια ανομολόγητη συνενοχή; Σπέρματα βίας και θανάτου; Προσπάθησα ν' απαντήσω σ' αυτά τα ερωτήματα.

Τέλος, αυτό το βιβλίο είναι επίσης η ιστορία μιας θαυμαστής συνάντησης: πρόκειται για την συνάντησή μου μ' έναν απ' αυτούς τους ανθρώπους, τους πολύ σπάνιους μέσα στην ιστορία μας, που μας εμποδίζουν, μας αποτρέπουν να πάψουμε να ελπίζουμε στον Άνθρωπο, εννοώ τον Φραγκίσκο της Ασίζης. Το πνεύμα του, το πνεύμα της Ασίζης, όπως το ονομάζουν μας χαρίζει το φως που τόσο έχουμε ανάγκη. Αυτός ο φωτεινός άνθρωπος έβαλε στην καρδιά μου τον ήλιο και, μαζί με τον ήλιο, ολόκληρη την Πλάση. Προς αυτόν στράφηκα, σ' αυτόν ζήτησα το μυστικό μιας αληθινής ανθρώπινης αδελφοσύνης.

Σιγά-σιγά, πέρα από τους σπαραγμούς και τις τραγωδίες αυτού του κόσμου, ο Φραγκίσκος μου άνοιξε την ψυχή στη βαθιά συμφωνία των πραγμάτων και στην

αρμονία κάθε ζωντανής ύπαρξης. Μέσα σ' ένα απογοητευτικό σύμπαν, ήταν για μένα ο γητευτής. Μου έδειξε το δρόμο μιας αληθινής ανθρωπότητας, διορθώνοντας το περιορισμένο, το αμφιλεγόμενο και το επικίνδυνο των «ανθρωπίνων δικαιωμάτων» μας. Μου φαίνεται πως, αν η ανθρωπότητα βρει μια μέρα τη χαρούμενη ελπίδα και τη σημασία της πορείας προς τα μπρος, προς την ολοκλήρωσή της, αυτό θα το κάνει ακολουθώντας τα χνάρια του Φτωχούλη της Ασίζης.

Η προσωπική μου ζωή, αυτό το ιστορικό δράμα κι αυτή η θαυμαστή συνάντηση, αυτά τα τρία ήταν για ένα και το αυτό. Τα τρία αυτά συμπλέκονται και χάνονται το ένα μέσα στο άλλο. Είναι μια ίδια εμπειρία. Θέλησα αυτή την εμπειρία να την κάνω ένα και μοναδικό τραγούδι. Στη δύση της ζωής μου, είμαι σαν το μικρογράφο μοναχό του ποιήματος του Rilke. Νιώθοντας αλληλέγγυος με την μακρόχρονη πορεία των ανθρώπων, αναρωτιέμαι:

Γυρίζω γύρω από το Θεό, τον πανάρχαιο γύρο,
γυρίζω εδώ και χιλιετίες
και δεν ξέρω ακόμα
αν είμαι ένα γεράκι, μια θύελλα
ή ένας απέραντος ύμνος.

Ρίλκε: *Το βιβλίο των Ωρών.*

Δε γράφω μια διδακτική ιστορία, είδα πάρα πολύ αίμα χυμένο πάνω στους ανθρώπινους δρόμους μας. Η διήγησή μου έχει επηρεαστεί απ' αυτό. Είναι μια κραυγή απόγνωσης και εξέγερσης. Ένα ηφαίστειο που ξερνά τη φλεγόμενη λάβα του.

Ήμουν καταδικασμένος να γράψω, όπως κι όπως, αναμνήσεις κόλασης. Να όμως που η συνάντηση με τον Φτωχούλη της Ασίζης έκανε να λάμψει πάνω στο δρόμο μου ένα θεϊκό φως. Και η πικρή μου απόγνωση, η σκληρή μου εμπειρία, μετατράπηκε, πέρα από τη φρίκη, σ' ένα τραγούδι μιας μεγάλης πραότητας.

Εσείς που έχετε καλό αυτί, ακούστε! Αυτό είναι το ταπεινό τραγούδι της γης, όταν μέσα στη σιωπή της αυγής, μετά από μια ανταριασμένη νύχτα, νιώθει να περνά από πάνω της μια πνοή στοργής.

Éloi Leclerc

Μεταφρ. Αδ. Αγνή Αλμπέρτη
Ουρσουλίνα μοναχή